

POSUDEK OPONENTA HABILITAČNÍ PRÁCE

Masarykova univerzita

Uchazeč

Habilitační práce

Oponent

**Pracoviště oponenta,
instituce**

Mgr. Jan Tlustý, Ph.D.

Příliš hlučná prázdnota. Mezery, otřesy a smysl v literárním díle.

Rajendra Chitnis, BA, MA, PhD

University of Oxford

[Text posudku]¹

Příliš hlučná prázdnota je bohatou, ambiciózní knihou o tom, jak fungují mezera v literárních textech, která se v podstatě stává diskusí o tom, jak čteme. Kniha představuje jednak pečlivý, podrobně argumentovaný úvod do dějin úvah o této problematice od literární teorie přes kognitivní vědu až po filozofii, jednak nenápadně vášnivou literárně-filozofická obhajobu opravdového čtení v době, kdy se čtení knih stává čím dál častěji menšinovou záležitostí. Kniha tedy plně odpovídá očekáváním pro habilitační práci: badatelsky rigorózní, v čele oboru, originální a interdisciplinární svým otevřeným, důkladným spojením literární vědy a filozofie, přitažlivá mnoha oborům s potenciálem významného mimoakademického dosahu.

Přistupoval jsem k této knize především jako vysokoškolský učitel, který na rozdíl od většiny má stále možnost pracovat s malými skupinami studentů v hodinách, kde spolu čteme literární texty a neustále „v přímém přenosu“ vznikají otázky o mezerách, které probírá autor. Uvědomil jsem si, jak bych mohl v těchto hodinách zavést na základě kapitol diskuse o tom, jak každý při čtení hledá a vytváří smysl. Nakonec ale – jak ostatně autor chtěl – na mě kniha působila i jako na rodiče, jehož děti, obklopené doma knihami, ale i technologií, málokdy čtou v hlubokém smyslu, probíraném autorem.

Na knize je pozoruhodným důkazem autorovy sečtělosti a jeho ovládní látky, jak je jeho vize dokonale promyšlena a realizována v obsahu a struktuře. Autor vysvětluje na začátku svůj plán a způsoby, jak ji můžeme číst, a doprovází nás knihou jako učitel, který má neustále na mysli čtenáře s odlišnými zkušenostmi a potřebami. Základní strukturu lze charakterizovat jako chronologické dějiny teorií o mezerách v literatuře od Romana Ingardena v třicátých letech až po Horace Porter Abbotta v minulém desetiletí. Nejedná se o povrchní přehled, ale hlubokou sondu do práce vybraných teoretiků, od kanonických figur do současných badatelů. Autor se na ně soustavně dívá zároveň z pohledů literatury, literární teorie a filozofie a rád

¹ V textu posudku se lze zaměřit například na tyto oblasti: aktuálnost tématu, přístup k řešení, použitá metodologie, kvalita a správnost dosažených výsledků, původnost dosažených výsledků, uplatnitelnost výsledků pro rozvoj oboru a další bádání, uplatnitelnost výsledků v praxi, formální úprava a jazyková úroveň práce, připomínky k habilitační práci uchazeče.

upozorňuje na více či méně skrytou souvislost mezi teorií textu a čtenáře a přístupů a cílů své oblíbené fenomenologie. Autor poukazuje jednak na objevy, jednak na omezení a nedostatky daných teorií, reaguje na dosavadní kritiku daných přístupů. Chronologický přístup mu umožňuje rekonstruovat, co další badatelé berou od svých předchůdců, co naopak přehodnocují či vyřazují, a kdy přicházejí klíčové obraty v myšlení. Závěrečná, čistě filozofická diskuse o mezerách, prázdnotě a Nic u Heideggera a Patočky sbírá nitě, provlečené přes celou knihu.

Autor pochopitelně míří na českého čtenáře – většina jeho teoretiků pochází ze zahraničí, i když další pozoruhodností je bezproblémové začlenění práce např. Červenky, Doležela a Patočky do světového dialogu a pro bohemistu jsou ilustrace z české literatury, jak klasické, tak i současné, inspirativní. Autor se snaží, aby se novější hlasy, spojené především s kognitivní vědou staly frekventovanějšími v české odborné práci. Tyto hlasy však nejsou tak známé mezi literárními vědci ani na anglofonních katedrách a uměl bych si představit verzi této knihy v angličtině mezi výbornými příručkami, vydanými velkými akademickými nakladatelstvími jako Oxford University Press nebo Routledge, kde příručka nebývá jen jakýmsi zjednodušeným přehledem, ale je právě vedena silným autorovým názorem a argumentem o stavu oboru.

V epilogu autor naráží krátce na uplatnitelnost své práce zvláště v kontextu pedagogiky a mladých čtenářů. I když autor, ve stopách Patočky, dává přednost osobnímu vývoji mimo institucionalizované kontexty, lze tu i jinde tušit určitou frustraci autora s dominantními přístupy k formálnímu studiu a výuce literatury. Autor evidentně schvaluje posun od textu k člověku, od autora v textu k idealizovanému čtenáři, a nakonec k jednotlivým „žijícím a dýchajícím“ čtenářům a jejich „vlastní zkušenosti s textem“, který sleduje ve své knize. Je zřejmé, že autor je připraven k tomu, aby se zcela přidal k teoretikům, o kterých píše, a dále rozvíjel následky svých poznatků pro čtenáře a pro vžitě metodologie.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

Mám v podstatě jen jednu velkou otázku, kterou píší poněkud s úzkostí. Jak ovlivní nebo má ovlivnit vývoj teorií o mezerách způsob, jak odborníci uvažují o literatuře a učí ji? Lze si ještě představit soužití textologických přístupů vedle těch z kognitivní vědy? Nebo máme už pochopit osobní zkušenost ze čtení jako jediný „skutečný“ smysl textu?

Závěr

Habilitační práce Mgr. Jana Tlustého, Ph.D. *Příliš hlučná prázdnota. Mezery, otřesy a smysl v literárním díle* **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru česká literatura.

[místo vypracování posudku] Oxford

Dne ..... 14.3.2023.....

podpis